

Effektivitet kontra rättssäkerhet.

En begreppsanalytisk studie av FN:s narkotikapolitik ur ett utilitaristiskt perspektiv som innefattar mänskliga rättigheter.

Johanna Caminati Engström

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSG31

Termin: 3

Handledare: Olof Beckman och Fredrika Larsson

Omfång: 10368

Abstract

Mänskliga rättigheter, säkerhet och utveckling är tre grundläggande och vägledande principer inom FN:s verksamhet. I den globala narkotikapolitiken finns det dock en rad kontradiktioner som inte är i enlighet med de tre principerna. Denna uppsats försöker belysa de problematiska delarna av FN:s narkotikapolitik och förstå hur strategierna den innefattar och sättet FN talar om drogmissbruk har allvarliga mänskliga konsekvenser. Genom min undersökning ska en ökad förståelse ges kring vilka problematiker lagtexterna innehåller och vilka effekter detta har på samhällen och människor runt om i världen.

Uppsatsen består av en begreppsanalytisk undersökning av de tre konventioner som reglerar den globala narkotikapolitiken. Med hjälp av Skinners begreppsanalys har jag kunnat åskådliggöra olika aspekter av språkhandlingarna lagtexterna utgör och analysera vilka konsekvenser de har ur ett teoretiskt perspektiv som förenar utilitarism och rättigheter. Mitt resultat visar att FN:s utilitaristiska förhållningssätt till narkotikapolitik kan och borde innefatta mänskliga rättigheter. Systemet har skapat en dikotomi där missbrukaren exkluderas från samhället och ses som något ont, med konsekvenser för olika grundläggande rättigheter. Det krävs en ny strategi där utsatta människor inte stigmatiseras och tillgodoses sin rätt till hälsa genom att göra förebyggande tjänster och behandling tillgängliga och åtkomliga utan diskriminering.

Nyckelord: mänskliga rättigheter, droger, FN, narkotikapolitik, missbruk, begreppsanalys, utilitarism

Innehållsförteckning

Förkortningar	4
1 Inledning	1
1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar	3
1.2 Bakgrund: internationell narkotikapolitik	3
1.3 Termer	5
1.4 Material och avgränsningar	6
1.4.1 Primär- och sekundärmaterial	6
1.4.2 Källkritik.....	9
2 Teori och metod	10
2.1 Teori	10
2.2 Metod	13
3 Litteraturoversikt och tidigare forskning	16
3.1 Retoriken i Kriget mot drogerna	16
3.2 Narkotikapolitik och mänskliga rättigheter	18
3.3 Narkotikapolitik och effektivitet	20
4 Själva undersökningen	22
4.1 Allmänna narkotikakonvention (1961)	22
4.1.1 Lokuta Aspekten	22
4.1.2 Illokuta och Perlokuta Aspekten.....	25
4.2 Konvention om Psykotropa Ämnen (1971)	27
4.2.1 Lokuta Aspekten	27
4.2.2 Illokuta och Perlokuta Aspekten.....	29
4.3 Konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (1988) 30	
4.3.1 Lokuta Aspekten	30
4.3.2 Illokuta och Perlokuta Aspekten.....	32
5 Slutsats och diskussion	35
5.1 Sammanfattande Slutsats	35
5.2 Diskussion	36
Referenser	38

Förkortningar

UN: United Nations

CND: Commission on Narcotic Drugs

GCDP: Global Commission on Drug Policy

INCB: International Narcotic Control Board

UNODC United Nations Office on Drugs and Crime

UNGASS: United Nations General Assembly Special Session

UNGASS 2016: United Nations General Assembly Special Session on World Drugs

ECOSOC: Economic and Social Council

GA: General Assembly

1 Inledning

“I believe that drugs have destroyed many people, but wrong government policies have destroyed many more.”¹

Narkotikaproblemet är idag globalt. Efter att ha ökat under de senaste åren finns det idag behov av internationellt narkotikasamarbete. Det nuvarande internationella systemet är i enlighet med den amerikanska filosofin av ”The War on Drugs”, kriget mot droger. Begreppet myntades av President Richard Nixon 17e juni 1971² efter att han i ”Remarks About an Intensified Program for Drug Abuse Prevention and Control” hävdade att droger var samhällets fiende nummer ett. ³ 2a juni 2011, femtio år efter inledandet av FN:s allmänna narkotikakonvention och fyrtio år efter att president Nixon påbörjade den amerikanska regeringens krig mot droger släppte Global Commission on Drug Policy en rapport som visade att den totalt misslyckats med förödande konsekvenser för individer och samhällen runt om i världen. Bara ett exempel: 246 miljoner människor använde illegal narkotika under 2013 och 187.100 narkotikarelaterade dödsfall räknades.⁴

Inspiration för detta arbete fick jag efter att jag hade äran att lyssna på en föreläsning av Damon Barret, doktorand vid Stockholms Universitets Juridiska Fakultet där han forskar om skydd av barn från droger och narkotikahandel i folkrätten och en av grundarna av International Centre on Human Rights and Drug

¹ Annan, Kofi. *In larger freedom: towards development, security and human rights for all.* at ”Towards UNGASS 2016”, World Health Assembly. 2015

² Vulliamy, Ed. *Nixon's 'war on drugs' began 40 years ago, and the battle is still raging.* The Guardian. 24th July 2011

³ Nixon, Richard. *Remarks About an Intensified Program for Drug Abuse Prevention and Control.* June 17, 1971.

⁴ UNODC. *World Drug Report.* 2015

Policy, som jag nämner flera gånger i min forskningsöversikt. Under hans föreläsning framträdde tydligt ett motsägelsefullt system i behov av förändring.

Kriminalisering och repressiva åtgärder riktade mot producenter, handlare och konsumenter av droger har inneburit, sedan kriget startade, enorma statliga utgifter och har inte på ett effektivt sätt begränsat utbud eller konsumtion.⁵ Människorättskränkningar relaterade till narkotikapolitik som har dokumenterats är bland annat avrättningar av hundratals människor årligen i relation till narkotikabrott, godtyckligt frihetsberövande av hundratusentals människor som använder (eller anklagas för att använda) droger, användning av tortyr eller annan omänsklig eller förnedrade åtgärd som behandling, förnekande av potentiellt livräddande hälsovård för missbrukare.⁶ Andra oönskade konsekvenser har varit etnisk diskriminering, överbelastning av straffrättsliga system och fullproppade fängelser.

I själva verket har repressiva insatser hindrat folkhälsoåtgärder för att minska HIV/AIDS, överdos och andra skadliga konsekvenser av drogmissbruk. Narkotikapolitik syftar till att skydda människor, men genom en kriminaliserande strategi har den främst haft negativa effekter på folkhälsan.⁷ Den har avfärdat drogmissbrukare från sjukvården och istället bidragit till stigmatisering och diskriminering av utsatta människor som borde i den miljön få stöd och hjälp. Detta har i sin tur orsakat epidemier av smittsamma sjukdomar, särskilt HIV, hepatit och tuberkulos hos personer som använder droger.

Alla dessa faktorer utmanar nuvarande strategier och belyser det uppenbara behovet av en grundläggande reform inom den globala narkotikapolitiken. Utvärdering av narkotikapolitikens inverkan på hälsa, säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter är idag grundläggande och avgörande på en och samma gång.

⁵ Global Commission on Drug Policy. Report: *War on drugs*. 2011. s. 2

⁶ Lines, Rick. *Deliver us from evil? – The Single Convention on Narcotic Drugs, 50 years on*. International Journal on Human Rights and Drug Policy, vol. 1. 2010. s.4

⁷ Csete, Joanne, Adeeba Kamarulzaman, Michel Kazatchkine, Frederick Altice, Marek Balicki, Julia Buxton, and Chris Beyrer, et al. 2016. *The Lancet Commissions: Public health and international drug policy*. The Lancet 387. ScienceDirect, EBSCOhost. 2016. s.1427

⁸ Se Barrett, Damon. *Security, development and human rights: Normative, legal and policy challenges for the international drug control system*. International Journal of Drug Policy 21, s.140–144. 2010

1.1 Problemformulering, syfte och frågeställningar

Som redan nämnt är den rättsliga och politiska ramen som Förenta Nationerna har bildat gällande den globala narkotikapolitiken långt ifrån oproblematisk. Det finns en rad utmaningar och kontradiktioner som detta globala system innebär, bland annat allvarliga människorättsliga konsekvenser som jag syftar att undersöka.

Konventionerna innehåller ett tydligt spänningsförhållande mellan effektivitet och rättssäkerhet, som väger mer mot effektiviteten. För att undersöka dessa begrepp har jag valt ett utilitaristiskt ramverk, i synnerhet ett perspektiv som förenar utilitarism och rättigheter. Anledning till mitt val är att jag anser att utilitarism och effektivitet är kopplade till varandra. Vad jag menar är att en stat agerar utifrån ett utilitaristiskt perspektiv och har i denna kontext ett mål, det vill säga medborgarnas hälsa och välfärd. I strävan efter att uppnå detta mål är effektivitet en del av tillvägagångssättet, såsom lagtexterna bevisar. Konventionerna försöker lösa drogproblemet på ett effektivt och utilitaristiskt sätt, som alltså gynnar så många personer som möjligt. I detta försök att säkerställa de flestas rätt till hälsa och välfärd på ett effektivt sätt, kränks människor med drogrelaterade problem och deras rättigheter. Jag menar att detta strider mot rättssäkerheten, som innefattar mänskliga rättigheter.

I min undersökning av konventionerna är mitt syfte att belysa problematiska begrepp och därmed är det självklara valet att använda mig av begreppsanalys. Mer specifikt bygger mitt metodologiska ramverk på Skinners sätt att studera och kategorisera en språkhandling, det vill säga vad som ett begrepp faktiskt betyder, vilket det bakomliggande syftet med användningen av begreppet är och hur det uppfattas. Utifrån dessa premisser formulerar jag min frågeställning på detta sätt:

- *”Vilka människorättsproblem följer av FN:s utilitaristiska förhållningssätt till narkotikapolitik?”*

1.2 Bakgrund: internationell narkotikapolitik.

Att förstå hur den globala politiken och dess institutioner är utformade och funkar är en förutsättning för att undersöka konventionerna och deras texter. Det nuvarande systemet för global narkotikakontroll regleras av tre internationella FN-konventioner:

- Allmänna Narkotikakonventionen (1961)
- Konventionen om psykotropa ämnen (1971)
- Konventionen mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (1988)

I december 2016 är 185 stater parter i den Allmänna Narkotikakonventionen. Den utgör grunden i den globala ordningen gällande narkotikapolitiken och namnet beror på att den i stort sätt ersatt alla tidigare internationella överenskommelserna inom området. Den andra konventionen upprättades på grund av den växande oron kring de skadliga effekterna av psykotropa ämnen (syntetiska droger såsom anfetamin och LSD) och som ett stöd för den allmänna narkotikakonventionen. Den tredje och sista konventionen från 1988 är utformad för att ta itu med ökningen av den internationella narkotikahandeln på 1970- och 1980-talet. Utöver det finns en rad internationella organ inblandade.

- **FN:s drog- och brottsbekämpningsbyrå UNODC** (United Nations Office on Drugs and Crime) har i uppdrag att stödja medlemsstaterna i deras kamp mot narkotika, brottslighet och terrorism. Den är placerad i Wien.
- **FN:s narkotikakommission CND** (Commission on Narcotic Drugs) är den centrala lagstiftande och beslutsfattande organ för FN:s narkotikakontroll system och bildades av FN:s Ekonomiska och sociala råd (ECOSOC). År 1991 utökade generalförsamlingen (GA) CND:s mandat för att kunna fungera som styrande organ UNODC. Den består av 53 av FN:s medlemsländer som väljs av ECOSOC i syfte att säkerställa en geografisk representation. CND analyserar narkotikasituationen i världen och övervakar tillämpningen av internationella narkotikakontroll konventioner. I dess ansvar ingår även ansvar för information, forskning och utveckling. CND är också den sista beslutsfattare på förslag från Världshälsoorganisationen att schemalägga en substans. Kommissionen godkänner även budgeten och arbetsplanen för UNODC. CND sammanträder årligen i Wien.
- **Internationella narkotikakontrollstyrelsen INCB** (International Narcotics Control Board) är en oberoende och kvasi-rättslig institution som också säkerställer att konventionerna implementeras. INCB har 13 medlemmar som

väljs av ECOSOC för en period av fem år. Tio av ledamöterna väljs från en lista över personer som föreslagits av regeringar. De återstående tre medlemmarna väljs från en lista över personer som föreslagits av WHO för medicinsk, farmakologisk eller farmaceutisk erfarenhet.⁹

1.3 Termer

Jag vill förtydliga och förklara hur jag kommer använda mig av två centrala ord, det vill säga droger och narkotika. Dessa ord är grundläggande i hela arbetet och eftersom allt material jag använder mig av är på engelska, är det viktigt att förklara en skillnad. På engelska är *drug* ett ämne som används för att behandla en sjukdom, lindra ett symptom eller ändra en kemisk process i kroppen för ett specifikt ändamål, medan *narcotics* är substanser eller droger som minskar smärta, framkallar sömn och kan ändra humör eller beteende, alltså opiater såsom heroin, morfin och liknande substanser.¹⁰ På svenska är det något annorlunda. Det finns många olika definitioner för ordet drog, men ofta när man använder ordet så menar man narkotika. Narkotika har däremot en tydligare definition. I svensk kontext så är narkotika de som faller under narkotikastrafflagen och vi hittar den exakta definitionen under Art.8:

8 § Med narkotika förstås i denna lag läkemedel eller hälsofarliga varor med beroendeframkallande egenskaper eller euforiserande effekter eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper eller effekter och som

1. på sådan grund är föremål för kontroll enligt en internationell överenskommelse som Sverige har biträtt, eller
2. av regeringen har förklarats vara att anse som narkotika enligt lagen. *Lag (1999:43)*.¹¹

I mitt arbete kommer jag att använda mig av den generella termen droger, där både narkotika och psykotropa ämnen ingår. Detta för att det finns fortfarande droger som inte tydligt kategoriserats såsom marijuana. När jag däremot pratar om en specifik

⁹ Information hämtad från UNODC:s hemsida <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/> (hämtad 2016-11-18)

¹⁰ Shaffer library of Drug Policy. *What is a narcotic drug?* http://www.druglibrary.org/gh/what_is_a_narcotic.htm (hämtad 2016-12-03)

¹¹ Narkotikakommissionen. *Narkotikastrafflagen* m. m. Stockholm. 1983

konvention kommer jag även att använda mig av de mer specifika termerna narkotika och psykotropa ämnen.

1.4 Material och avgränsningar

Ämnet är brett och det finns mycket och intressant material. Jag kommer använda mig av de tre internationella konventioner ovan nämnda som utgör grunden för det internationella systemet. Kriterierna för inkludering av material har varierat. I vissa fall har jag förlitat mig på *peer reviewed* artiklar, i andra fall har jag använt fakta från populärvetenskap som jag ansett vara trovärdigt.

Jag vill även poängtera att United Nations General Assembly Special Session (UNGASS) 2016 som ägde rum i april kommer utelämnas, eftersom ämnet är komplext och förtjänar ett djupgående analys på grund av att det finns olika uppfattningar av mötet. Att diskutera i fall det har varit en bra grund för framtida förändringar eller en bortkastad möjlighet kräver sin egen uppsats och många flera ord, men frågan är tänkvärd och spännande.

1.4.1 Primär- och sekundärmaterial

Mitt primärmaterial består, som ovan nämnt, av tre internationella konventioner som utgör grunden till FN:s narkotikapolitik. Den allmänna Narkotikakonventionen (1961) ändrad genom ett protokoll från 1972; Konventionen om psykotropa ämnen (1971) och Konventionen mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (1988). Syftet med dessa texter är att fastställa internationellt tillämpliga kontrollåtgärder i syfte att säkerställa att narkotika och psykoaktiva ämnen är fortfarande tillgängliga för medicinska och vetenskapliga ändamål och samtidigt förhindra dem från att distribueras genom illegala kanaler. Konventionerna inkluderar allmänna bestämmelser om handel och användning av narkotika och psykoaktiva ämnen.¹²

¹² UNODC:s Hemsida <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/> (hämtad 2016-11-18)

Texterna från 1961 och 1971 klassificerar kontrollerade substanser i fyra listor eller scheman, enligt upplevt terapeutiskt värde och potentiell risk för missbruk. Konventionen från 1988 omfattar istället en bilaga med två tabeller om prekursor-kemikalier, reagens och lösningsmedel som ofta används vid olaglig tillverkning av narkotika och psykotropa ämnen. Detta dokument är också avgörande för att den har förstärkt länders skyldighet att bekämpa alla aspekter av olaglig tillverkning, innehav och handel av psykoaktiva ämnen.

Jag önskar nu att gå in i detalj på de olika dokument och deras syfte. Idén med den **allmänna narkotikakonventionen** kom från USA, som kommer spela en ledande roll i skapandet av narkotikakontroll regimen. Syftet med den var att ersätta de tidigare internationella överenskommelser som hade nåtts sedan internationella opiumkonventionen på ett systematiskt sätt på så sätt skapa ett enhetligt, universellt system för narkotikakontroll. Detta system förbjuder produktion och handel av narkotika, utom för medicinska och vetenskapliga ändamål. Dessa bestämmelser placerade en särskilt tung börda på dem traditionella producentländer i Asien, Latinamerika och Afrika där inte bara odling men även traditionell användning av opium, kokablada och cannabis var utbredda.¹³ Konventionen har som mål att avskaffa traditionell användning av opium inom 15 år, och traditionell användning av koka och cannabis inom 25 år. Traditionella metoder inklusive narkotikabruk av religiösa själ måste avskaffas. Narkotikakonventionen skapade fyra listor över kontrollerade substanser och etablerade en process för att inkludera nya substanser i förteckningarna utan att behöva ändra texten av fördragets artiklar. Konventionens tabeller innehåller mer än hundra substanser, som klassificeras enligt de olika grader av kontroll som de måste genomgå.¹⁴

Tanken med att förhandla en ny konvention var att svara på diversifieringen av narkotikamissbruk, i syfte att övervaka de nya psykoaktiva substanser som blev populära på 1960-talet såsom amfetamin, barbiturater, bensodiazepiner och psykedeliska droger. **1971 konventionen** etablerade ett inte lika strikt kontrollstruktur, som vi kommer observera i undersökningen, med undantag för

¹³ Transnational Institute. *The UN Drug Control Conventions*. October 2015

¹⁴ Transnational Institute. *The UN Drug Control Conventions*. October 2015

schema I. Schema I omfattar substanser sägs utgöra en allvarlig risk för människors hälsa, som för närvarande inte erkänns av narkotikakommission (CND). Dessa substanser har något terapeutiskt värde och det handlar om syntetiska droger såsom LSD och MDMA (ecstasy). Schema II innefattar andra psykotropa ämnen som anses ha ett begränsat terapeutiskt värde, samt några smärtstillande medel och dronabinolen eller tetrahydrocannabinol (THC), en viktig ingrediens i cannabis. Schema III innehåller ämnen med snabba eller genomsnittliga effekter, som har varit föremål för allvarliga diskussioner trots att de är terapeutiskt användbara, liksom flunitrazepam och några smärtstillande medel såsom buprenorfin.¹⁵

Konventionen från 1988 måste kontextualiseras i det politiska, historiska och sociologiska sammanhanget under 1970-talet och 1980-talet och leder till införandet av mer repressiva åtgärder. Den ökade efterfrågan på cannabis, kokain och heroin för icke-medicinska ändamål främst i den utvecklade delen av världen gav upphov till storskalig olaglig produktion i de länder där dessa växter hade traditionellt odlats i syfte att förse marknaden. Internationell narkotikahandel blev snabbt en kriminell verksamhet värd flera miljarder dollar. Eftersom utvecklingen var så snabb behövde systemet skärpas igen och förvandlades till ett fullskaligt krig mot droger, med stort tryck från USA, där verksamheten utvecklades som snabbast. Det var vid denna tid som världen valde att ansluta sig i kriget mot droger och att FN trädde en annan konferens för att förhandla ett dokument som skulle bli Konventionen mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen. Lagtexten hävdade länders skyldighet att införa straffrättsliga påföljder för att bekämpa alla aspekter av olaglig narkotikaproduktion, handel och innehav. Bifogade till konventionen är två tabeller med prekursor-kemikalier, reagens och lösningsmedel som ofta används vid olaglig tillverkning av både narkotika och psykotropa ämnen.¹⁶

Mitt sekundärmaterial består olika typer av texter. Det finns en del akademiska artiklar som innehåller intressant fakta och information som jag valde bort från min forskningsöversikt på grund av annorlunda ingångar på ämnet. Det finns sedan en bok inom populärvetenskapen "Ending the war on drugs", där

¹⁵ Ibid.

¹⁶ Ibid

globala opinionsbildare som står i frontlinjen av drogdebatten beskriver sin erfarenhet och perspektiv på vad som behöver göras. De lyfter fällorna bakom narkotikapolitiken och presenterar nya strategier och metoder. Jag använder mig även av rapporter som kommer från olika typer av organisationer och politiska initiativ med människorättslig fokus och slutligen någon tidningsartikel för att kontextualisera vissa problem eller händelser.

1.4.2 Källkritik

Det är värt att poängtera att min frågeställning syftar till att undersöka vilka ”problem” det finns i FN:s utilitaristiska resonemang gällande kriget mot droger. Detta innebär att jag kommer ha en kritisk ingång till problemet som därav påverkar mitt val av sekundärmaterial. Jag har valt ut forskare och författare som har liknande tankesätt och synvinkel. Det är däremot värt att notera att det är nästintill omöjligt att hitta någon som ställer sig positivt i en undersökning av FN:s narkotikakonventioner och de riktlinjer de förespråkar. De oönskade konsekvenser den internationella narkotikapolitiken har orsakat erkändes även av FN i en rapport år 2008¹⁷ och gör det svårt för de flesta att stödja den totala prohibitionspolitiken.

¹⁷ UNODC. *World Drug Report*. 2008

2 Teori och metod

Jag tänker nu presentera det teoretiska och metodologiska ramverk jag kommer använda mig av i undersökningen. Jag analyserar artiklarna i de tre narkotikarelaterade konventioner utifrån Allan Gibbards teori som förenar mänskliga rättigheter och utilitarism. Min analys vill belysa problematiska begrepp genom att titta på vad de faktiskt betyder, varför de används och hur det uppfattas.

2.1 Teori

Det teoretiska perspektiv jag ämnar använda mig av i mitt arbete är inom den utilitaristiska skolan. Utilitarismens grundtanke är att den mest moraliska handlingen är den som maximerar nyttan. En handling bedöms alltså utifrån dess konsekvenser som ska gynna så många människor som möjligt. En av de ledande teoretikerna inom den utilitaristiska skolan, John Stuart Mill (1806 - 1873), definierar teorin som ”Det credo som ser moralens grund i Nyttan eller Principen om största möjliga lycka menar att en handling är rätt i den mån den befrämjar lycka och orätt i den mån den leder till motsatsen till lycka”¹⁸.

Jag kommer dock fokusera på en annan central teoretiker, Jeremy Bentham (1748 - 1832). I *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*, kapitel 1, förklarar han innebörden av nyttoprincipen. Principen är, enligt honom, den som godkänner eller förkastar en handling, i relation till om den främjar eller motsätter sig lycka.¹⁹ Han poängterar även att det berör inte endast

¹⁸ Mill, John Stuart. *Utilitarianism*. Översättning av Joachim Retzlaffs. Daidalos, Göteborg. 2003 (1863). s. 14

¹⁹ Bentham, Jeremy. *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*. Batoche Books, Kitchener. 2000 (1781). s. 14

privatpersoners handlingar, utan även institutioners²⁰. Teoretikern presenterar en tydlig definition:

III. By utility is meant that property in any object, whereby it tends to produce benefit, advantage, pleasure, good, or happiness, (all this in the present case comes to the same thing) or (what comes again to the same thing) to prevent the happening of mischief, pain, evil, or unhappiness to the party whose interest is considered: if that party be the community in general, then the happiness of the community: if a particular individual, then the happiness of that individual. ²¹

Eftersom teoretikern anser att samhällets intresse är något vagt, formulerar han en definition. Samhället är en fiktiv aktör och det är enskilda personer som utgör dess medlemmar. Det generella intresset beskrivs således som summan av de olika medlemmarnas intressen.²²

Ibland kan beslut som maximerar nyttan motsätta sig moraliska värderingar, till exempel mänskliga rättigheter som är allmänt erkända tillkomma människan i egenskap av sin mänsklighet. Eftersom jag vill undersöka spänningsförhållandet mellan effektivitet och rättssäkerhet i narkotikakonventionerna känns denna teori av högsta relevans. Att avväga effektivitet som viktigast - vilket jag ska försöka bevisa med min undersökning- är ett utilitaristiskt beslut. I synnerhet tänker jag använda mig av Allan Gibbards teori ”Utilitarism och rättigheter”, där teoretikern gör ett försök att förena båda och på så vis att förstå mänskliga rättigheter ur ett utilitaristiskt perspektiv.

Hans teori består av olika delar, men jag har endast valt ut några som är relevanta för mitt arbete. I inledningen av sitt resonemang hävdar Gibbard att rättigheter representerar främst skydd och är ett sätt att säkerställa att vissa normer accepteras och respekteras universellt. Teoretikern tillägger även att rättighetsöverväganden ger oss själ att ifrågasätta utilitarismen, samtidigt som att utilitarismen kan orsaka slutsatser kring rättigheter som vi annars skulle betrakta som moraliskt oacceptabla eller felaktiga, som jag nämnde ovan.

²⁰ Ibid.

²¹ Ibid.

²² Bentham, 2000 (1781) s. 15

Han har en institutionell ingång på problemet. Syftet är att undersöka ”hur samhällets institutioner och en social praxis ska utformas”²³ och påvisa att i denna processen är rättigheter inte ett problem, utan snarare en ”del av lösningen”²⁴. Jag tror att den institutionella utformningen han talar om har mycket gemensamt med processen som leder till en konvention. Teoretikern är medveten om att ett utilitaristiskt försvar av mänskliga rättigheter kan innebära en paradox. Om en tjänsteman inte vill bryta mot de allmänt erkända mänskliga rättigheter så måste hen antingen tro att brott mot dessa rättigheter aldrig är vad som beräknas befrämja det allmänna goda, eller så måste hen vara beredd på att offra det allmänna goda för att respektera rättigheter. Kommer då beslutfattare runt om i världen respektera moraliska principer och engagera sig för de mänskliga rättigheterna om de är i enlighet med nyttoprincipen? Eftersom erkända och värdesatta rättigheter bidrar till mänsklig lycka kan man se detta som ett starkt utilitaristiskt argument för att faktiskt respektera dem. Den hotande paradoxen är därmed:

”utilitarister har ett starkt skäl att önska att den allmänt respekterade kärnan hos mänskliga rättigheter respekteras universellt även då respekt för dessa rättigheter tycks hamna i konflikt med kraven från det allmänna goda. Oavsett vad vi anser att termen ”utilitarism” mer precist betyder, så innebär läran dock att den slutgiltiga moraliska normen är befrämjandet av det allmänna goda. Hur kan intresset för det allmänna goda föreskriva att respekten för rättigheter har företräde framför övervägande om det allmänna goda?”²⁵.

Denna paradox bemöts - förklarar Gibbard - med formuleringen av en regelutilitarism som avviker från den vanliga handlingsutilitarism och det gäller alltså när de värderingar och principer som borde erkännas inte stämmer överens med den handling som faktiskt skulle gynna det allmänna goda. Enligt Gibbard ligger alltså det utilitaristiska stöd för att respektera mänskliga rättigheter i en kohandel.²⁶ En utilitaristisk försvarare av rättigheter skulle då och då hitta ett fall

²³ Gibbard, A. *Utilitarism och rättigheter*. 1984. I Ahlenius, H. (red), *Vad är moraliskt rätt? Texter i normativ etik i urval av Henrik Ahlenius*. Riga. Thales. 2004. s. 358

²⁴ Ibid.

²⁵ Gibbard, 1964 i Ahlenius, 2004. s.359

²⁶ Gibbard, 1964 i Ahlenius, 2004. s. 365

som skulle befrämja det allmänna goda genom att bryta mot en av dem allmänt erkända mänskliga rättigheter. Eftersom människans omdöme om vad som utgör ett undantag - alltså en situation där brott mot de mänskliga rättigheterna främjar det allmänna goda – är bristande och eftersom ”vad som befrämjar det allmänna goda är så oerhört omtvistat”²⁷, så är det enklare och rimligare att ha fasta regler. Mänskliga rättigheter bör alltså utgöra en norm i social praxis på nationell och internationell nivå enligt Gibbards teori och vara därmed oberoende av människans omdöme.

Gibbard behandlar även fallet när alla experter är eniga om vilket fall skulle utgöra ett undantag (en situation där brott mot de mänskliga rättigheterna främjar det allmänna goda). Då funkar inte kohandlgrundens att hänvisa till. Det finns argument för att man då borde förfina vår allmänna förståelse av vad de universella mänskliga rättigheterna är, men det kan innebära risker.²⁸ Gibbard funderar på att i mänskliga angelägenheter finns det inte något sätt att tvinga på någon en regel om inte vikten av att följa regeln. Principer som inte har en stark icke-utilitaristisk grund har kraften av en speciell dygd, och att förfina principen med undantag vore att underminera den grunden – förklarar filosofen - för att då börjar vi fundera på när man borde undanta ett fall och i vilka andra fall samma resonemang går att tillämpa. Några principer skulle på så vis utgöra mer effektiva förbud än andra.²⁹

Gibbard är tydlig med att säga att han inte försöker tillhandahålla utilitarismen en social teori utan snarare presentera argument som en utilitarist skulle kunna använda för att motivera sitt engagemang för mänskliga rättigheter. ”Det finns inte, har jag hävdat, någonting inkonsekvent i det allmänna utilitaristiska argumentet för rättigheter”³⁰.

2.2 Metod

²⁷ Ibid.

²⁸ Gibbard, 1964 i Ahlenius, 2004. s. 366

²⁹ Ibid.

³⁰ Gibbard, 1964 i Ahlenius, 2004. s. 370

För att analysera mitt primärmaterial som består av konventioner kommer jag att använda mig av begreppsanalys. Detta för att jag tror att en sådan typ av analys har potential att belysa intressanta aspekter av en juridisk text. Jag vill analysera vilka konsekvenser begreppsvalet inom konventionerna får och hur det uppfattas. Även om jag tänker använda mig av Quentin Skinner, ledande företrädare för Cambridgeskolan inom begreppshistoria, är det inte begreppshistoriskt analys jag tänker göra. För att förstå vad jag menar kommer jag sätta den i relation till den tyska skolan.

Inom den begreppshistoriska traditionen identifieras två skolor, den tyska *Begriffsgeschichte* och den engelska *Cambridgeskolan*.³¹ Medan den tyska skolan representerad av Koselleck har fokuserat på att analysera transformation av sociala och politiska begrepp i relation till samhällsförändringar,³² så motsätter sig den engelska skolan detta genom att titta på retoriska strategier i enskilda historiska situationer.³³ Därmed valde jag Skinner istället för Koselleck, för att kunna belysa strategier och bakomliggande syften.

Jag tänker inrikta mig på hans idé av ord som handlingar. Språkhandlingar har olika dimensioner och genom att använda Austins distinktioner som inspirationskälla belyser han olika aspekter av texten. Den *lokuta* aspekten av en handling är betydelsen texten har i sig själv, den *illokuta* aspekten belyser handlingen som utförs genom att framföra en text/tal, alltså syftet med texten. Det är denna som mest intresserar Skinner på grund av att han undersöker författarens syfte och intentioner. Till slut har vi den *perlokuta* aspekten som specifikt intresserar mig för mitt arbete eftersom jag anser att vissa begrepp i konventionerna är problematiska och orsakar konsekvenser genom hur de mottas och uppfattas.³⁴ Denna sista betydelse utgör ett spekulativt försök, eftersom hur ett begrepp uppfattas är mest gissningar som jag gör utifrån forskningsbilden, fakta och min personliga tolkning. För att anpassa dessa distinktioner till min text kommer jag börja med att undersöka den lokuta aspekten, som utgör en användbar sammanfattning av varenda konvention och sedan flyttar jag mitt fokus på en

³¹ Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*, 3., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund, 2012 s.180

³² Bergström & Boreus. 2012. s. 182

³³ Bergström & Boreus. 2012. s. 184

³⁴ Bergström & Boreus. 2012 s. 187

kombination av perlokut och illokut aspekt som hjälper mig att bryta ner texten och göra en djupare analys.

Jag har arbetat genom att läsa lagtexterna flera gånger, skriva anteckningar, understryka de delarna jag anser vara mest problematiska ur ett människorättsligt perspektiv. Jag vill således poängtera att min läsning är förmodligen inte den som en jurist eller en läkare skulle göra av texterna. Jag har människan och människans rättigheter i fokus. Jag har därmed skummat igenom de mer tekniska delarna, såsom konventionernas logistik alla olika schemalagda ämnen med deras beskrivning, eftersom det inte påverkar mina slutsatser. Jag har däremot försökt följa artiklarnas ordning så att det ska vara lätt att följa och samtidigt göra en egen läsning av lagtexterna vid sidan om.

3 Litteraturöversikt och tidigare forskning

I denna del ämnar jag med breda penslar att presentera hur jag har uppfattat forskningsläget, så vi kommer ta oss igenom en utvald del av forskningsutbudet som finns inom ämnet. Den övergripande forskningsbild inom den globala narkotikapolitiken kan anses vara ensidig på grund av en generell kritik gentemot narkotikakontrollsystemet. Ingen hävdar att kriget mot drogerna har varit en succé, däremot identifieras fällorna i olika aspekter och delar av narkotikapolitiken. Detta har gjort det lättare för mig att eftersom jag är ute efter de ”människorättsliga problem” samtidigt som det har behövts en del sortering för att nå en viss kvalitet. Utifrån studiens syfte har jag valt att presentera nedanstående studier som relevanta för mitt arbete för att de beskriver och diskuterar den globala narkotikapolitiken i relation till mänskliga rättigheter, ibland på ett indirekt sätt.

3.1 Retoriken i Kriget mot drogerna.

Det finns en del forskare som ser väldigt allvarligt på sättet de internationella konventionerna pratar om narkotikamissbruk och narkotikarelaterade problem. Bland dessa vill jag nämna ”*Deliver us from evil?*”- *The Single Convention on Narcotic Drugs, 50 years on* av Rick Lines, där han betonar hur historien om internationella insatser för att övervaka narkotika har från början utformats som ett humanitärt uppdrag, snarare än strikt rättsväsende.³⁵ Humanitära ideal har dock alltför ofta översatts i politik och praxis som har motsatt effekt. Vad han menar är att det är viktigt att lyfta fram konflikten mellan narkotikapolitik i princip och

³⁵ Lines. 2010. s. 5

narkotikakontroll i praktiken.³⁶ I samband med 50-årsdagen av den allmänna narkotikakonventionen, ratificerad 1961, beskriver artikeln hur det har funnits, under de senaste åren, allt större uppmärksamhet på de människorättsliga konsekvenserna av den internationella narkotikakontrollregimen. Lines argument är att tendensen har varit att fokusera på att dokumentera specifika kränkningar av de mänskliga rättigheterna kopplade till drogbekämpande lagar, politik och praxis, snarare än att förhålla sig själva konventionerna och de metoder som används i genomförandet i national kontext. Denna artikel försöker kompensera för denna brist genom att analysera begreppsanvändning och kontextualisera det. Lines beskriver till exempel hur försöket att tilltala ett större humanitärt uppdrag i preambeln och i olika politiska uttalanden, är i kontrast med användningen av begreppet *evil* för att beskriva narkotikamissbruk.³⁷ Lines använder sedan Conor Geartys diskussion om terrorism och mänskliga rättigheter för att belysa de negativa människorättsliga konsekvenser som har sitt ursprung i denna språkanvändning. Varken slaveri, apartheid eller tortyr beskrivs som *evil* i relevanta internationella konventioner som förbjuder dem.³⁸

Denna uppfattningen av droger som *evil* fanns dock redan innan 1961, påpekar Lines. I mitten av 1800 användes begreppet inte bara i de dåvarande populära media, utan även i den medicinska litteraturen. Vad som författaren anser är problematiskt ur ett människorättsligt perspektiv är att de "onda" verksamheter som beskrivs i preambeln är inte statens eller agenter som företräder staten, utan snarare individers beteende, eller tillstånd som följer av individens beteende.³⁹ En av de mest frekvent reciterade kristna bönen, är den som börjar med en adress till Gud som "Fader vår som är i himmelen" och avslutas med "fräls oss ifrån ondo". Detta innebär att det finns ett ont inslag i den mänskliga naturen som Gud kan befria oss från, och vi ber att han kommer att göra det, därav kopplingen till artikelns titel.⁴⁰

En annan intressant artikel är *Drug as an existential threat: an analysis of the international securitization of drugs*, där Emily Crick analyserar representationen

³⁶ Ibid.

³⁷ Lines. 2010. s.7

³⁸ Lines. 2010. s.8

³⁹ Lines. 2010. s. 10

⁴⁰ Lines. 2010. s.12

av droger som ett hot mot säkerhet. Hon benämner denna process ”securitization”. Hon menar att framställa något som ett hot mot säkerheten rättfärdigar extraordinära åtgärder.⁴¹ Ibland kan dessa extraordinära åtgärder innebära praxis och politik som kanske inte hade accepterats i vanliga omständigheter. En framgångsrik *securitization* konstruerar en dikotomi i vilken referent föremål, eller "sig själv/oss", måste skyddas från det existentiella hotet eller "andra".⁴² Vi kan därmed observera, menar hon, bildandet av en global ”oss” som stödjer drogprohibitionsregimen mot de ”andra” missbrukare. I utvecklingen av diskursen ”drug as an existential threat” nämns tre exempel, preambeln av den allmänna konventionen (1961), 1988 Konventionen och Rysslands ”Rainbow-2” plan att utrota opiumproduktionen i Afghanistan. De tre talhandlingar är annorlunda men har också mycket gemensamt. Alla berör ett annorlunda objekt: mänskligheten; staten; och global fred och säkerhet.⁴³ Den uttalade avsikten med inrättandet av det globala narkotikaförbud var att skydda världen från riskerna som är kopplade till droger. Att tala om "Droger som ett existentiellt hot" är en diskurs som har mycket makt, och används i alla FN:s konventioner. Analys av dessa texter visar hur kraften av detta argument innebär att den globala narkotikaregimen förblir dominerande trots de människorättsliga konsekvenserna den orsakar.

3.2 Narkotikapolitik och mänskliga rättigheter

Relationen mellan narkotikapolitik och mänskliga rättigheter utgör ett spänningsförhållande som har diskuterats mycket inom forskningen. Bland artiklarna jag tycker har relevans för mitt arbete vill jag nämna *The United Nations and Drug Policy: Towards a Human Rights Based Approach*, där Damon Barret och Manfred Nowak vill bevisa den ”vacuum for international human

⁴¹ Crick, Emily. *Drug as an existential threat: An analysis of the international securitization of drugs*. *International Journal of Drug Policy* 23. 2012. s. 407

⁴² Crick. 2012. s. 408

⁴³ Crick. 2012. s. 409

rights law”⁴⁴ som de identifierar i den globala narkotikapolitiken. För att bevisa det inleder författarna med en genomgång av de olika konsekvenser som resulterat från narkotikapolitiken och kontextualiserar dem i de olika länder. Beskrivning av dagsläget vill betona troligheten av deras tes: målen för den internationella narkotikapolitiken måste ses över i linje med målen och principerna i FN-stadgan och den bindande ramen för de mänskliga rättigheterna.

Därefter hävdas vikten av FN:s 3 grundpelare: mänskliga rättigheter, utveckling och säkerhet.⁴⁵ Eftersom dessa är ömsesidigt beroende av varandra, så bör internationella narkotikapolitiska mål och verksamhet, som är en del av FN:s mål, rättfärdigas endast i den mån att de bidrar till mänsklig utveckling, säkerhet och mänskliga rättigheter. Analysen flyttar sig till konventionernas texter där vagheten av vissa begrepp såsom ”appropriate measures” som används vid flera tillfällen gör det svårt att göra tolkningar och tillåter mycket frihet till olika stater. I de tillfällen borde ”human rights law” användas som *lex specialis*⁴⁶ för att bestämma vad som är lämpligt. I avslutningen försöker författarna komma med förslag för att förvandla de från lag till policy genom att tänka om grundpelarna i den globala narkotikapolitiken och utforma en strategi som grundar sig i de mänskliga rättigheterna.

Motsättningarna mellan den globala narkotikapolitiken och FN:s kärnvärderingar skapar mycket intresse bland forskare. Barret har till exempel skrivit en annan artikel *Security, development and human rights: Normative, legal and policy challenges for the international drug control system* för att understryka behovet av en konsekvensanalys av det nuvarande systemet och en utvärdering av handlingsalternativ utifrån principerna säkerhet, utveckling och mänskliga rättigheter. Viktigt enligt honom är att en utvärdering görs utifrån vad som är hotat inte utifrån hotet i sig, annars blir policies själva motiverande och självförstärkande.⁴⁷

⁴⁴ Barrett, Damon and Nowak, Manfred. *The United Nations and Drug Policy: Towards a Human Rights Based Approach*. The diversity of International Law: Essays in Honour of Professor Kalliopi K. Koufa. 2009. s.449

⁴⁵ Barret & Nowak. 2009. s. 459

⁴⁶ Barret & Nowak. 2009. s. 465

⁴⁷ Barrett. 2010. s.141

En undersökning av motsättningarna inom narkotikapolitiken görs även av David R. Beweley- Taylor i artikeln *Emerging policy contradictions between the United Nations drug control system and the core values of the United Nations*. Fokus ligger på suveränitet och jurisdiktion, mänskliga rättigheter, främjande av lösningar av internationella ekonomiska, sociala och hälsorelaterade problem och slutligen upprätthållandet av internationell fred och säkerhet. Analysresultatet har mycket gemensamt med föregående, men poängterar problematiken med statliga donatorer, särskilt inom UNODC, som därmed har inverkan på FN:s ställningstagande.

En annan intressant aspekt undersöks av Sita Legac i artikeln *The Negative Impacts of the Global War on Drugs: can International Drug Enforcement be successful without infringing on human rights?* där författarens kritik går ännu djupare jämfört med Barrett och Nowak. Hon argumenterar på samma sätt för människorättskränkningar inom den internationella narkotikakontrollsystem med stöd av landspecifika exempel. I slutet dock, utan att ifrågasätta FN:s narkotikakontrollspolitik ultimata mål, argumenterar att FN:s underlåtenhet att aktivt fördöma brott mot de mänskliga rättigheterna tyder på att i vissa fall kan ett offer för de mänskliga rättigheterna vara nödvändigt för att effektivt genomdriva internationella narkotikalagstiftningen. Denna artikel bidrar med en innovativ tolkning som analyserar FN:s faktiska handlingar eller oförmåga att agera.

3.3 Narkotikapolitik och effektivitet

Som jag nämnde i början diversifierar sig den kritiska ställningen till narkotikapolitiken i olika fokusområden. I denna del har jag samlat ett par forskningsartiklar som på något sätt behandlar effektivitet. Behsat Ekici i *Why does the International Drug System Fail?* fokuserar inte på narkotikapolitikens konsekvenser som föregående forskning jag nämnt, utan undersöker dess mekanismer för att presentera vart den har misslyckats. Ekici tror hans arbete kommer fylla en lucka i forskningen genom att presentera varför minskad tillgång,

minskning av efterfrågan och bekämpning av penningtvätt initiativ har misslyckats trots massiva insatser av regeringar och internationella institutioner.⁴⁸ Han förslag siktar mot effektivitet och skiljer sig från föregående forskning för sitt stöd för drogprohibitionism. Det finns inget sätt att kontrollera laglig konsumtion medan droger är allmänt tillgängliga på marknaden, menar Ekici.⁴⁹

Harry G. Levine är också värd att nämna i forskningsbilden med hans artikel *Global Drug Prohibition: its uses and crises* för att han försöker belysa underliggande intressen, till exempel hur drogförbudet har varit användbart för politiker, polis, militären och media. Idag har ett växande motstånd till bestraffande narkotikapolitik börjat utmana drogförbudet i sig som verkar inte kunna förhindra ökad odling, användning, och normalisering av cannabis i hela världen.⁵⁰ På grund av dessa utvecklingar håller detta förbudet på att förlora en del av sin osynlighet och politisk osårbarhet.

Slutligen vill jag säga att såsom jag har beskrivit är forskningsbilden väldigt bred, det var svårt att välja ut endast några artiklar för min forskningsöversikt. Vad som jag tycker däremot saknas är en viss medvetenhet av behovet av någon form av internationellt kontrollsystem som skulle leda till djupa undersökningar på lösningar och alternativa förslag och projekt.

⁴⁸ Ekici, Behsat. *Why does the International Drug System Fail?.* All Azimuth V.5, N2. 2016. s.65

⁴⁹ Ekici. 2016. s. 87

⁵⁰ Levine, G. Harry. *Global drug prohibition: its uses and crises.* International Journal of Drug Policy 14. 2003. s. 150

4 Undersökning

Konventionerna är långa, så jag har valt ut de delarna som enligt mig utgör kärnan av dessa juridiska texter och de som mest belyser de människorättsliga problem jag är ute efter i enlighet med min frågeställning. Preamblet i lagtexter och konventioner är av stor vikt eftersom det förklarar textens syfte och nyckelord, så det kommer även spela avgörande roll för min undersökning i alla tre konventioner.

4.1 Allmänna narkotikakonvention (1961)

Den allmänna narkotikakonventionen är den mest intressanta ur ett människorättsligt perspektiv. Konventionen från 1971 kommer använda denna som mall och har således väldigt lik struktur.

4.1.1 Lokuta Aspekten

Vi kan börja med att observera från vilken oro konventionen föds ifrån (som är samma i 1971 konventionen): mänsklighetens hälsa och välfärd. Denna lagtexten syftar, det vill säga, till att främja och vara i enlighet med detta syfte. Texten fortsätter med att erkänna att medicinsk och vetenskaplig användning av narkotika är nödvändig och narkotika måste därför vara tillgänglig i bestämda sammanhang. Sedan följer en av de mest polemiska delarna av alla tre lagtexter. Narkotikamissbruk sägs utgöra ”a serious evil for the individual and is fraught with social and economic danger to mankind”⁵¹ och på grund av detta följer

⁵¹ United Nations. *Single Convention on Narcotic Drugs* 1961, as amended by the 1972 Protocol amending the *Single Convention on Narcotic Drugs*. 1961. E/RES/1774(LIV) Preamble.

plikten att bekämpa det onda. Detta är utgångspunkten för det utilitaristiska argumentet för att stödja narkotikapolitiken. Kampen måste vara på global skala enligt texten och är därför beroende av internationellt samarbete mellan parter med gemensamma principer och som syftar till gemensamma mål. Genom att utse Förenta Nationerna som en kompetent institution inom narkotikakontroll vill parterna att de internationella organ som är involverade ska vara inom FN:s ramverk. I sista delen av inledningen presenteras syftet med den allmänna narkotikakonventionen, det vill säga att ersätta befintliga traktater inom narkotikakontroll genom att begränsa narkotika till medicinsk och vetenskaplig användning och genom att uppmuntra ett internationellt samarbete som syftar till att uppnå konventionens mål.

Därefter följer en del med alla definitioner, organ inblandade och ämnen under kontroll. Delen som består av ”general obligations”⁵² är värd att nämna för att den upprepar huvudbestämmelsen ”to limit exclusively to medical and scientific purposes the production, manufacture, export, import, distribution of, trade in, use and possession of drugs”⁵³. Vad som upprättas är därmed en prohibitionsregim.

Från och med Art. 5 kommer en lista av de involverade organ som jag redan listat i bakgrunden till mitt arbete (bland annat CND, INCB...), deras sammansättning och funktioner och därefter kommer även en beskrivning av hur myndigheterna ska stödja och samarbeta med de olika länderna och bland annat detaljer och regler kring styrelsens årliga rapport.⁵⁴

Art 19 kräver att alla parter skall lämna till styrelsen varje år för vart och ett av sina territorier en uppskattning av mängder narkotika som konsumeras för medicinska och vetenskapliga ändamål, eller de som används för att tillverka andra droger.

Från Art. 21 bis behandlas opiumproduktionen, vallmohalm, kokablada, deras tillverkning och handel med samma strategi, alltså totalförbud. Jag vill sedan flytta fokus till Art. 33 ”The Parties shall not permit the possession of drugs

⁵² United Nations. *Single Convention on Narcotic Drugs* 1961, as amended by the 1972 Protocol amending the *Single Convention on Narcotic Drugs*. 1961. E/RES/1774(LIV) Art. 4

⁵³ Ibid.

⁵⁴ United Nations. *Single Convention on Narcotic Drugs* 1961, as amended by the 1972 Protocol amending the *Single Convention on Narcotic Drugs*. 1961. E/RES/1774(LIV) Art. 15

except under legal authority” och därefter de lämpliga kvalifikationer som krävs för personer som erhåller licens för det. Art. 36 behandlar kriminalisering av individer som vi kommer se, utgör kärnan av de människorättsliga konsekvenser dessa lagtexter orsakar. Med förbehåll för sina konstitutionella begränsningar skall varje part vidta de åtgärder som kommer att säkerställa att odling, produktion, tillverkning, extraktion, beredning, innehav... i strid med denna konvention skall vara straffbara brott när de begås uppsåtligt och att allvarliga brott skall vara belagda med adekvata straff, företrädesvis med fängelse eller andra påföljder av frihetsberövande.⁵⁵ Språket präglas av effektivitet. Missbrukare är först och främst kriminella, sedan patienter och människor.

Art.38 ”Measures against the Abuse of Drugs” är intressant för att dra paralleller till Konventionen 1988. ”The parties shall give special attention to and take all practicable measures for the prevention of abuse of drugs and for early identification, treatment, education, after-care, rehabilitation and social reintegration of the persons involved and shall co-ordinate their efforts to these ends”. Jag kommer diskutera under den illokuta och perlokuta aspekten vilka effekter detta kan ha. Den behandlar även upprättandet av regionala center för forskning och utbildning med syfte att bekämpa de problem som härrör från olagligt bruk av och handel av narkotika.

Art. 39 är oroväckande, som jag kommer diskutera i följande rubriker. Parterna är inte förhindrade från att vidta striktare åtgärder för kontroll än de som tillhandahålls av denna konvention. I stort sätt tillåts allt som staten anser vara nödvändigt eller önskvärt för att skydda folkhälsan eller välfärden.

Från Art. 40 behandlas konventionens logistik, så vi flyttar fokus till Art. 49 som berör temporära reservationer. Dessa kan tillåtas i relation till användning av opium för kvasimedicinska ändamål, opiumrökning, kokabladdstuggning, användning av cannabis, cannabisharts, extrakter och tinkturer av cannabis för icke-medicinska ändamål och produktion och tillverkning av samt handel med under a-d angivna narkotika för där avsedda ändamål. Intressant är även att enligt Art. 49.2 skall den kvasimedicinska användningen av opium vara utrotad inom femton år efter denna konventions ikraftträdande enligt paragraf 1 av artikel 41.

⁵⁵ United Nations. *Single Convention on Narcotic Drugs* 1961, as amended by the 1972 Protocol amending the *Single Convention on Narcotic Drugs*. 1961. E/RES/1774(LIV) Art. 36 1a)

Kokabladstugning skall vara utrotad inom tjugofem år efter denna konventions ikraftträdande enligt paragraf 1 av artikel 41. Inga andra reservationer än de som anges i Art. 49 är tillåtna.

4.1.2 Illokuta och Perlokuta Aspekten

De illokuta och perlokuta aspekterna av språkhandlingen som konventionen utgör ger mig möjlighet till en djupare analys än beskrivningen jag nyss gjorde. Jag följer samma ordning som i ovanstående text. Konventionens syfte som är mänsklighetens hälsa och välfärd följer traditionen av föregående lagtexter för narkotikakontroll.⁵⁶ Vi kan identifiera mönstret av det humanitära uppdraget som målas upp enligt Lines.⁵⁷ Dessa känslor kopplade till det humanitära uppdraget är dock i kontrast med orden som följer, som beskriver narkotikamissbruk som *evil*. Detta ord kännetecknar inte en statlig verksamhet, utan något som snarare kopplas till individuellt beteende.⁵⁸ Om man då ska försöka undersöka den illokuta aspekten, alltså syftet av språkhandlingen, skulle det utan tvekan ha kopplingar till en daterad språktradition som syftar mot effektivitet och utilitarism. Jag menar att enligt konventionens text påbörjas kriget mot droger för att säkerställa majoritetens rätt till hälsa och välfärd. Strategin rättfärdigas på så vis genom att hävda att den främjar majoritetens lycka och välmående. Effekterna har dock varit att missbrukares rättigheter har hamnat i kläm och generellt sätt har taktiken visat sig vara kontraproduktiv.

Jag tror däremot att den perlokuta aspekten har ännu mer relevans ur ett människorättsligt perspektiv. Användning av ett religiöst och etiskt laddat ord har bidragit till att bilda en diskurs där enskilda och utsatta personer stigmatiseras och diskrimineras och där demonisering av individuellt beteende legitimeras. Som Rick Lines belyser i hans artikel ”Deliver us from evil...” krockar ett sådant språk uppenbarligen med inledningen av FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna, där ‘the peoples of the United Nations have in the Charter

⁵⁶ Lines. 2010. s. 5

⁵⁷ Ibid.

⁵⁸ Lines. 2010. s. 10

reaffirmed their faith...in the dignity and worth of the human person'.⁵⁹ Svårt att koppla stigmatisering av individuellt beteende till människans värde.

Liknande problem berör även kriminalisering av dessa personer. Att kalla för ett internationellt samarbete av statliga aktörer för att bekämpa en verksamhet som följer av individuellt beteende är problematiskt för att det stödjer demonisering som en lösning av problemet och det orsakar ett sätt att tala om missbruk som inte gynnar syftet av dessa konventioner, eller snarare motsätter sig det.

Friheten som tillåter stater att vidta åtgärder ("all practicable measures...") som stödjer välfärd och folkhälsan är också ett utilitaristiskt val, för att fokusera på den illokuta aspekten. Men hur uppfattas och tolkas denna frihet av staterna? Vart går gränsen när en stat befinner sig i en krissituation och vem övervakar en stats agerande när suveränitetsprincipen är överordnad inom folkrätten?

Effektivitet är utan tvekan ett nyckelord i denna kontext. Folkrätten och internationellt samarbete skall inte hindra en stat från att vara effektiv och säkerställa befolkningens hälsa och välfärd, men saknas ett människorättsligt perspektiv. Mänskliga rättigheter ska utgöra den "lex specialis" Gibbard nämner i sin teori som förenar utilitarism och rättigheter. Att maximera nyttan och därmed att säkerställa mänsklighetens hälsa och välfärd, som det framgår från konventionens preambel, skall vara en prioritering och mänskliga rättigheter utgör en del av lösningen. Maximera nyttan för samhället är det viktigaste målet, men i att sträva efter detta mål är att tillgodose allas rättigheter en del av lösningen.

Denna konvention tvingade också "utvecklingsländer" att avskaffa användningar av de tre växter som i århundraden var inbäddade i deras sociala, kulturella och religiösa traditioner. Enligt Anand Grover (utsedd Senior Advocate, aktivist för HIV och mänskliga rättigheter och FN:s särskild rapportör för rätten till hälsa från 2008 tills 2014) ligger ursprunget till detta i artonhundratalets föreställningar bland moraliska och evangeliska grupper om användningen av opium och cannabis i kolonierna, och vars lobbying kulminerade i ett universellt förbud för narkotika.⁶⁰ Detta trots resultaten av Opium and Hemp Commission i slutet av artonhundratalet, att "mild och måttlig användning av dessa ämnen är inte skadlig för hälsan". Västerländska fördomar mot lokala traditioner var så

⁵⁹ Ibid.

⁶⁰ Groover, Anand in *Ending the war on drugs*, Virgin Books, London, 2016. s. 70

starka att de terapeutiska fördelarna med cannabis inte erkändes i den moderna medicinen under många år. Han anser därmed att för de samhällen runt om i världen som hade traditionell användning av dessa ämnen och växter är narkotikaförbud ett ”historiskt fel” som måste rättas.⁶¹ Dessa ansluter oss till den perlokuta aspekten av lagtexten. Hur uppfattas kontrollåtgärder som inte respekterar kulturella rättigheter? Det kan endast mottas med negativ inställning.

4.2 Konvention om Psykotropa Ämnen (1971)

Under 1960-talet ökade narkotikamissbruket i de västerländska länderna. Utbredd användning av hallucinogener och stimulerande droger av ungdomar började då och fortsätter idag. I många jurisdiktioner, hade polisen inga lagar för att åtala användare och smugglare av dessa nya droger. Eftersom texten från 1961 konventionen användes som mall kan många likheter identifieras och jag kommer upprepa en del av mina överväganden.

4.2.1 Lokuta Aspekten

Konventionen har samma inledning som den från 1961: ”Being concerned with the health and welfare of mankind...”⁶² och sedan fortsätter med att hänvisa till oron orsakad av sociala problem och folkhälsa till följd av missbruk av vissa psykotropa ämnen. Därefter betonas allvarligheten av problemet genom att hävdad ”considering that **rigorous measures** are necessary to restrict the use of such substances to legitimate purposes ”⁶³.

⁶¹ *Ending the war on drugs*. 2016. s. 70

⁶² United Nations. *Convention on Psychotropic Substances*. 1971 E/RES/1847(LVI) Preamble

⁶³ *Ibid*.

Art. 2 berör omfattningen av kontrollen såvitt avser ämnen och förklara hur ett ämne som ännu inte är under internationell kontroll kan anmälas till generalsekreteraren med stöd av upplysningsmaterial.

Art. 5 har mycket gemensamt med föregående konventionen och använder sig av samma formuleringar: ”Varje part skall, med undantag för vad som föreskrivs i artikel 4, genom åtgärder som den finner lämpliga, begränsa tillverkning, export, import, distribution, lagerhållning av, handel med samt användning och innehav av ämnen i förteckningarna II, III och IV till medicinska och vetenskapliga ändamål.”

Art. 8 och 9 berör tillstånd och recept. Tillverkning av, handel och distribution av ämnen får endast ske efter särskilt tillstånd eller kontroll, och ämnen får utelämnas till en enskild person bara mot recept.

Jag vill sedan flytta fokus till art. 20. Den påminner också om den allmänna konventionen genom att säga att parterna skall vidta alla praktiskt genomförbara åtgärder för att förebygga missbruk av psykotropa ämnen, med den traditionella vagheten av orden *alla praktisk genomförbara*.

Art. 21 inleder med att säga att parterna bör, med hänsyn till sina konstitutionella, rättsliga och administrativa system vidta åtgärder på nationell nivå för samordning av förebyggande och repressiva åtgärder mot den olagliga handeln av psykotropa ämnen och bistå varandra i en kampanj mot den illegala handeln.

Art. 22 a) berör straffbestämmelse och anger att ”Subject to its constitutional limitations, each Party shall treat as a punishable offence, when committed intentionally, any action contrary to a law or regulation adopted in pursuance of its obligations under this Convention, and shall ensure that serious offences shall be liable to adequate punishment, particularly by imprisonment or other penalty of deprivation of liberty.”⁶⁴. Del b nämner möjligheten att missbrukare skall bli föremål för behandling, utbildning, eftervård, rehabilitering och social återanpassning som ett alternativ till dom eller straff eller som ett tillägg till straff.

⁶⁴ United Nations. *Convention on Psychotropic Substances*. 1971 E/RES/1847(LVI) Art. 22

4.2.2 Illokuta och Perlokuta Aspekten.

Preambeln har en viss relevans för den illokuta och perlokuta aspekten. Ordet *evil* används inte längre men ingång och lösning till problemet har en del likheter med den allmänna konventionen. Missbruk av psykotropa ämnen sätter folkhälsan i fara och skapar sociala problem - konstateras i preambeln. Vad som krävs enligt FN är därmed ”rigorous measures”, som sägs vara nödvändiga. Att formulera lösningen på detta sätt riskerar att rättfärdiga statlig repression för att uppnå sociala mål och att förvandla kriget mot droger till ett ”krig mot människor”⁶⁵. Det är dessutom oroväckande att uppmuntra stater till ”rigorous measures” utan att nämna någon alls skyldighet att samtidigt säkerställa de mänskliga rättigheterna, såsom påpekat i en rapport av Countthe costs.⁶⁶

Om vi tittar på den illokuta aspekten av texten är syftet med den kopplad till effektivitet och utilitarism precis som föregående konvention. Staten som aktör spelar, som vi nu förstår, en avgörande roll och har i vissa fall effektivitet över mänskliga rättigheter genom att välja repressiva åtgärder och oproportionerliga straff gentemot personer som drabbas av drogrelaterade problem. Enligt Gibbard och hans teori är utilitarism och rättigheter förenliga och vi förstår det i denna kontext ännu mer. Att säkerställa sina medborgares rätt till hälsa genom att kriminalisera alla de som på något sätt berörs av drogproblemet, det vill säga en stor del av befolkningen, motsätter sig konventionernas syfte. Han skulle därmed förespråka, som många andra, en strategi där mänskliga rättigheter är en del av lösningen. Hans regelutilitarism skulle i detta fall innebära det som forskare kallar ”a human rights based approach”.

Textens mönster liknar den från 1961 konventionen, där dikotomin missbrukare kontra samhälle återskapas. Missbrukaren blir på ett indirekt sätt exkluderad från samhället, eller snarare ses som en fiende, någon staterna behöver agera emot. Att bära stigmat av ett kriminalregister innebär i många fall att

⁶⁵ Uttryck som används i Countthe costs, Report *The War on Drugs: Undermining Human Rights*, 2011

⁶⁶ Countthe costs. 2011. s. 2

avvisas från samhället, att ha stor risk för återfall och förverkliga den dikotomin som jag identifierade flertal gånger i min undersökning där missbrukaren inte är en del av samhället, utan snarare samhällets fiende. Om vi analyserar den perlokuta aspekten uppnår vi liknande resultat. Denna strategin matar missbrukarens utsatthet. Rapporten från Countthecosts belyser det: ”Within populations impacts also vary, but are concentrated on young people, certain ethnic and other minorities, socially and economically deprived communities, and problematic users”.⁶⁷

4.3 Konvention mot olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen (1988)

Konventionen från 1988 har en intressant bakgrund som på ett indirekt sätt bevisar misslyckandet av den allmänna konventionen. Den infördes efter den politiska och sociala utvecklingen under 1970 och 1980-talen. Den växande efterfrågan på cannabis, kokain och heroin för fritidsändamål orsakade en ökning av olaglig produktion i geografiska områden där cannabis, koka och opium hade traditionellt odlats. Med den ökande storleken på den olagliga narkotikahandeln, blev internationell narkotikahandel en biljondollar verksamhet dominerad av kriminella grupper, vilket gav skäl för inrättandet av konventionen från 1988 följande av en intensifiering av kriget mot droger.⁶⁸

4.3.1 Lokuta Aspekten

Preambeln är längre jämfört med konventionerna från 1961 och 1971 och ger en bra inblick i situationen.

Parterna till denna konvention

som känner stor oro över omfattningen och ökningen av den olagliga tillverkningen av, efterfrågan på och hanteringen av narkotika och psykotropa ämnen, vilka utgör ett allvarligt

⁶⁷ Countthecost. 2011. s.3

⁶⁸ Transnational Institute. *The UN Drug Control Conventions*. October 2015

hot mot människornas hälsa och välfärd och har en skadlig inverkan på samhällets ekonomiska, kulturella och politiska grundvalar,

som känner stor oro även över den ständigt växande inbrytning i olika sociala grupper som görs av den olagliga hanteringen av narkotika och psykotropa ämnen, och i synnerhet över det faktum att barn utnyttjas i många delar av världen som en illegal konsumentmarknad för narkotika och för olaglig tillverkning och distribution av och handel med narkotika och psykotropa ämnen, vilket medför risker av utomordentligt allvarligt slag⁶⁹

Denna första del av preambeln bevisar misslyckandet av strategierna som införts tidigare, eftersom tillverkning och efterfråga av narkotika och psykotropa ämnen har ökat, så strategin som presenteras i denna lagtexten behöver vara ännu mer effektiv än föregående. Vi noterar samma röda tråd i retoriken. Droger framhävs som ett hot mot samhället ⁷⁰, något som har en skadlig inverkan på samhällets ekonomiska, kulturella och politiska grundvalar. Denna konventionen syftar därmed till att gå till roten av problemet, det vill säga handeln. Eftersom föregående konventioner inte berör handel på ett lika omfattande sätt, vill denna lagtexten från 1988 förstärka och komplettera dem för att minska omfattningen av den olagliga hanteringen av droger och dess allvarliga effekter.

Art. 2 är intressant för att den behandlar konventionens omfattning och syfte. Syftet är att främja samarbetet mellan parterna ”för att de mer effektivt skall kunna angripa de olika formerna av olaglig hantering av narkotika och psykotropa ämnen med internationell omfattning”⁷¹. Detta skall göras genom att vidta erforderliga åtgärder i enlighet med staternas grundlagar och de ska fullgöra sina skyldigheter i överensstämmelse med suveränitetsprincipen mellan staterna.

Art. 3 listar ut alla brott och påföljder, och följande artiklar beskriver hur stater ska samarbeta med varandra men alltid genom att respektera varandras jurisdiktion.

Från och med Art. 4 berörs domsrätt, territorialitet, utlämningsbara brott, inbördes rättshjälp, internationellt samarbete, kontrollerade leveranser.

⁶⁹ United Nations. *Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*. 1988. E/CN.7/590 Preamble. (Översättning från: <http://www.ecad.net/un/unsv88.html>)

⁷⁰ se Crick, 2012

⁷¹ United Nations. *Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*. 1988. E/CN.7/590 Art. 2.1 (Översättning från: <http://www.ecad.net/un/unsv88.html>)

Art. 14 ”Åtgärder för att utrota olaglig odling av växter innehållande narkotiska ämnen och för att undanröja olaglig efterfrågan på narkotika och psykotropa ämnen” är särskilt intressant för mitt arbete för att det är det enda stället i alla tre konventioner där mänskliga rättigheter uttryckligen nämns. Artikeln hävdar att åtgärderna som vidtas för att förhindra olaglig odling av växter som innehåller narkotiska eller psykotropa ämnen skall alltid respektera de mänskliga rättigheterna. Del 4 uppmuntrar parterna att vidta lämpliga åtgärder för att minska efterfrågan och på så sätt minska mänskligt lidande och slopa de bakomliggande ekonomiska intressena.

Art. 15 säkerställer att yrkesmässiga fraktförarens medel inte utnyttjas vid brott, och efteråt följer några artiklar om frizoner och användning av postförbindelser.

Art. 19 hävdar att parterna ska genom generalsekreteraren lämna upplysningar till kommissionen i fråga om tillämpningen av konventionen inom deras territorier och varje gång de begärs av kommissionen.

Art. 24 är i linje med tidigare texter. Den tillåter alla parter att tillämpa strängare åtgärder än de som föreskrivs i denna konvention, ”om sådana åtgärder enligt partens mening är önskvärda eller nödvändiga för att förhindra eller bekämpa den olagliga hanteringen”⁷².

4.3.2 Illokuta och Perlokuta Aspekten

Genom att titta på den illokuta aspekten av lagtexten kan vi fundera på hur faktumet att narkotikapolitiken inte har bidragit till att minska drogmissbruk och drogrelaterade problem verkar inte väcka tankar kring behovet av en utvärdering för att införa alternativa strategier, utan leder istället till en förstärkning av dåvarande narkotikakontrollsystemet.

I preambeln kan vi även identifiera det vanliga mönstret där missbrukarens beteende utgör ett hot för andra människors hälsa och välfärd. Att skapa - kanske omedvetet - denna dikotomin är, som jag redan hävdat, problematiskt ur flera

⁷²United Nations. *Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*. 1988. E/CN.7/590 Art. 24. (Översättning från: <http://www.ecad.net/un/unsv88.html>)

perspektiv, och detta är en del av både den illokuta och perlokuta aspekten av texten. Många av de människorättsliga konsekvenser jag listade i min inledning orsakas av detta sätt vi talar om missbruk.

Dessutom använder denna konvention ordet *effektivitet* flertal gånger, medan *mänskliga rättigheter* nämns uttryckligen endast en gång. Detta har uppenbarligen följder. Konventionen tillåter medlemsstaterna att tillägga åtgärder såsom behandling, utbildning, eftervård, rehabilitering och social integrering eller, när det gäller ett mindre brott, att använda de som ersättning. Dock, som min undersökning bevisat, läggs mer vikt på straff och påföljder, medan medicinska och sociala insatser endast beskrivs som sekundära alternativ. Denna prioritering har översatts till de flesta nationella lagar och praxis och har orsakat en växande dödssiffra och negativa effekter på samhällen och utsatta grupper. Bland de alternativa förhållningssätten finns den som förespråkas av *The Global Commission on Drug Policy* i deras rapport från 2011, ”We should end the stigmatization and marginalization of people who use certain drugs and those involved in the lower levels of cultivation, production and distribution, and treat people dependent on drugs as patients, not criminals.”⁷³

Samarbetet mellan parterna som uppmuntras under hela texten, skall bidra till att öka effektiviteten. Orsaken bakom denna stress kring effektivitet förstår vi genom att titta på den historiska kontexten. Tidsperioden utgör för vissa stater ett riktigt krisläge när vi talar om droghandel. Ett exempel som är värd att nämnas är crack epidemin i USA 1984⁷⁴. Det var därför med betydande press från USA att hela världen anslöt sig till kriget mot droger.

Vi har sett att sedan den allmänna konventionen 1961 har standardresponsen till den stadiga ökningen i efterfrågan av narkotika varit undertryck och strikta åtgärder, alltid med samma utilitaristiska syfte, det vill säga att gynna majoriteten. Detta förstärks efter antagandet denna konventionen från 1988, som kräver att varje part skall upprätta som ett brott all verksamhet som är förbjuden enligt det internationella systemet. Detta innefattar även all förberedande verksamhet såsom innehav, inköp och odling, och innebär därmed att respekt för de mest

⁷³ Global Commission on Drug Policy. *Report: The War on Drugs*. 2011. s. 5

⁷⁴ Foundation for a Drug-Free World. *Crack Cocaine: a short history*.

<http://www.drugfreeworld.org/drugfacts/crackcocaine/a-short-history.html> (hämtad 2016-12-09)

grundläggande rättigheterna lämnas till nationellt handlingsutrymme, med alla risker som detta innebär. Riskerna har förverkligats, såsom många rapporter bevisar. Att genomdriva kriminaliseringen av hundratals miljoner människors verksamhet har inverkan på en rad mänskliga rättigheter, bland annat rätten till hälsa, integritet och frihet av tro, och innebär betydande mänskliga kostnader.⁷⁵ Straff för innehav och användning av droger är ofta grovt oproportionerliga, och detta beror på att lagtexterna, som vi sett, inte nämner något kring proportionalitetsprincipen.

Art. 14 är inte bara intressant för att den nämner mänskliga rättigheter, men även för att den hävdar att genom att vidta lämpliga åtgärden för att minska efterfrågan kommer det även minska mänskligt lidande. Men vad händer när dessa lämpliga åtgärder orsakar mer mänskligt lidande än vad drogmissbruk faktiskt gör? Bakomliggande syftet med denna artikel är också av utilitaristisk natur. Att minska efterfrågan innebär att skydda majoriteten från missbruk och lidande.

⁷⁵ Countthecost. 2011. s.3

5 Slutats och diskussion

5.1 Sammanfattande Slutats

Jag har undersökt de delarna av de tre internationella konventioner som reglerar narkotikapolitiken som jag anser vara problematiska för att de har allvarliga konsekvenser på de mänskliga rättigheterna. Undersökningen har visat att faktumet att mänskliga rättigheter nämns uttryckligen endast en gång, det vill säga i konventionen från 1988, sammanfattar problematiken på ett bra sätt.

Lagtexterna och dess kriminaliserande strategi bidrar till stigmatisering av missbrukare. Vad som skapas är en dikotomi där missbrukaren utesluts från samhället (med stor risk för återfall) och från samhällets tjänster och blir en del av ett socialt problem som internationellt samarbete ska försöka ta itu med. Samhället och missbrukaren blir på så vis motståndare.

Genom det utilitaristiska ramverket jag valt har undersökningen visat hur detta humanitära uppdraget som kriget mot drogerna utgör på indirekt sätt rättfärdigar människorättsliga kostnader när det handlar om att skydda mänsklighetens hälsa och välfärd. Eftersom narkotikapolitiken strävar efter att säkerställa majoritetens hälsa och välfärd på ett effektivt sätt, legitimerar det att missbrukares rättigheter hamnar i kläm. Vad som rättfärdigas är även hårda statliga åtgärder för att uppnå sociala mål, utan någon relaterad skyldighet att samtidigt respektera de mänskliga rättigheterna.

En annan aspekt som är problematisk är den som berör kriminalisering av individer. Proportionalitetsprincipen saknas i konventionerna och lämnar grundläggande rättigheter till nationellt handlingsutrymme.

I spänningsförhållandet mellan effektivitet/utilitarism och rättssäkerhet/mänskliga rättigheter har jag poängterat med undersökningen att den första väger tyngre i kriget mot droger. Eftersom droger utgör ett hot så handlar det om en specifik omständighet där majoritetens lycka och välmående skyddas och prioriteras, även om det innebär mänskliga kostnader.

Gibbards teori formulerar grunderna för en reform. Rättigheter är inte en del av problemet utan en del av lösningen. Eftersom vad som är allas bästa är så omtvistat så utgår vi ifrån att mänskliga rättigheter är alltings mått. Även Gibbard hävdar att det är svårt att säga när en handling är rätt så skriver han ”var och en borde ta som sitt finala mål att åstadkomma det största totala goda för alla kännande varelser, och rationellt eftersträva detta mål”⁷⁶. Vad som Gibbard förespråkar i enlighet med FN:s grundpelare är att mänskliga rättigheter bör utgöra en norm i nationell och internationell praxis, därför borde den globala narkotikapolitiken utvärderas utifrån denna utgångspunkt och alternativa strategier som ser i mänskliga rättigheter en lösning⁷⁷ och inte ett hinder utforskas.

5.2 Diskussion

Föreställningar jag hade i början av mitt arbete har blivit bekräftade. Jag visste att jag skulle hitta delar av konventionerna värda att ifrågasätta och undersöka. Jag visste även att jag skulle inse varför Filippinernas President Rodrigo Duterte kan fullfölja sitt skoningslösa krig mot droger och skjuta människor på gatan⁷⁸ eller varför amerikanska fängelser är överbelastade. Därför formulerade jag min frågeställning med en negativ tanke bakom den. Arbetet gav mig däremot möjlighet att undersöka problemet från rötterna, från de ord som påbörjade detta problematiska sätt att tala om droger och drogmissbruk. Det gav mig även möjlighet att granska den breda institutionella apparaten som ligger bakom det.

Då jag i mitt arbete har utgått från Gibbards perspektiv som försöker förena utilitarism och mänskliga rättigheter, så har grundtanken under hela inläsningsprocessen och undersökningen varit att mänskliga rättigheter är alltings mått. Hans regelutilitarism har präglat mitt arbete. Jag har försökt förstå den statliga och institutionella synvinkeln på problemet som innefattar utilitarism och effektivitet men sedan ställt det inom ramen

⁷⁶ Gibbard, 1984 i Ahlenius, 2004. s. 370

⁷⁷ se teorin Gibbard, A. *Utilitarism och rättigheter*. 1984. I Ahlenius, H. (red), *Vad är moraliskt rätt? Texter i normativ etik i urval av Henrik Ahlenius*. Riga. Thales. 2004

⁷⁸ Iyengar, Rishi. *The Killing Time: Inside Philippine President Rodrigo Duterte's War on Drugs*. The Times. 25 Aug. 2016

för rättigheter. Jag hade kunnat välja en juridisk metod vilket säkert hade också gett intressanta resultat, men jag ville fokusera på text, begrepp och deras effekter. Jag hade även kunnat välja ett mer generiskt utilitaristiskt perspektiv såsom Benthams eller Mills, men jag valde Gibbard eftersom hans teori, även om den faktiskt grundar sig i de mer generella teorierna, känns mer aktuell.

Vidare undersökningar bör göras på konventionernas förarbeten för att analysera processen bakom utformningen av den globala narkotikapolitiken. Lika intressant hade varit att studera landsspecifika exempel och deras nationella lagstiftning för att se hur riktlinjerna för den internationella narkotikapolitiken har översatts i nationella lagar och för att bedöma hur mycket inverkan folkrätten kan ha på nationell plan och hur mänskliga rättigheter bör säkerställas i denna process. Detta är en aspekt som tidigare litteratur inte har adresserat tillräckligt enligt mig. Problemet befinner sig i texterna och i hela sättet vi talar om droger och drogmissbruk, men även i hur folkrätten tolkas och implementeras på nationalnivå. Mycket fokus läggs idag på att hävda behovet för en reform och kopplingar mellan narkotikapolitiken och de mänskliga rättigheterna, medan ett fel finns även i logistiken och detta är något som bör belysas i studierna. Mitt arbete placeras någonstans i mitten. Jag har försökt hävda och bevisa varför en reform är nödvändig men jag har samtidigt försökt innefatta statens synvinkel i min analys genom ett utilitaristiskt perspektiv.

Referenser

Primärmaterial:

- United Nations. *Convention against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances*. 1988. E/CN.7/590
(Hämtad från https://www.unodc.org/pdf/convention_1988_en.pdf)
- United Nations. *Convention on Psychotropic Substances*. 1971
E/RES/1847(LVI)
(Hämtad från https://www.unodc.org/pdf/convention_1971_en.pdf)
- United Nations. *Single Convention on Narcotic Drugs* 1961, as amended by the 1972 Protocol amending the *Single Convention on Narcotic Drugs*. 1961.
E/RES/1774(LIV)
(Hämtad från https://www.unodc.org/pdf/convention_1961_en.pdf)

Litteratur:

- Barrett, Damon and Nowak, Manfred. *The United Nations and Drug Policy: Towards a Human Rights Based Approach*. The diversity of International Law: Essays in Honour of Professor Kalliopi K. Koufa s. 449-477. 2009
- Barrett, Damon. *Security, development and human rights: Normative, legal and policy challenges for the international drug control system*. International Journal of Drug Policy 21, s.140–144. 2010
- Bentham, Jeremy. *An Introduction to the Principles of Morals and Legislation*. Batoche Books, Kitchener. 2000 (1781)
- Bergström, Göran & Boréus, Kristina (red.). *Textens mening och makt: metodbok i samhällsvetenskaplig text- och diskursanalys*. 3., [utök.] uppl., Studentlitteratur, Lund. 2012
- Crick, Emily. *Drug as an existential threat: An analysis of the international securitization of drugs*. International Journal of Drug Policy 23, s 407– 414. 2012

- Ekici, Behsat. *Why does the International Drug System Fail?*. All Azimuth V.5, N2, s. 63-90. 2016
- Gibbard, A. *Utilitarianism och rättigheter*. 1984. I Ahlenius, H. (red), *Vad är moraliskt rätt? Texter i normativ etik i urval av Henrik Ahlenius*. Riga. Thales. 2004
- Legac, Sita. *The Negative Impacts of The Global War on Drugs: can International Drug Enforcement be successful without infringing on human rights?* Albany Government Law Review no. 2: 823. 2010
- Levine, G. Harry. *Global drug prohibition: its uses and crises*. International Journal of Drug Policy 14, s. 145_/153. 2003
- Lines, Rick. *Deliver us from evil? – The Single Convention on Narcotic Drugs, 50 years on*. International Journal on Human Rights and Drug Policy, vol. 1, 2010
- Mill, John Stuart. *Utilitarianism*. Översättning av Joachim Retzlaffs. Daidalos, Göteborg. 2003 (1863)

Sekundärmaterial:

- Annan, Kofi. *In larger freedom: towards development, security and human rights for all*. at "Towards UNGASS 2016", World Health Assembly. 2015
- Countthecosts. Report *The War on Drugs: Undermining Human Rights*, 2011
- Csete, Joanne, Adeeba Kamarulzaman, Michel Kazatchkine, Frederick Altice, Marek Balicki, Julia Buxton, and Chris Beyrer, et al. 2016. *The Lancet Commissions: Public health and international drug policy*. The Lancet 387, 1427-1480. ScienceDirect, EBSCOhost. 2016
- *Ending the war on drugs*, Virgin Books, London, 2016
- Global Commission on Drug Policy. Report: *War on Drugs*. 2011
- Iyengar, Rishi. *The Killing Time: Inside Philippine President Rodrigo Duterte's War on Drugs*. The Times. 25 Aug. 2016
- Narkotikakommissionen. *Narkotikastrafflagen* m. m. Stockholm. 1983
- UNODC. *World Drug Report*. 2015
- UNODC. *World Drug Report*. 2008
- Vulliamy, Ed. *Nixon's 'war on drugs' began 40 years ago, and the battle is still raging*. The Guardian. 24th July 2011

Webbkällor:

- Foundation for a Drug-Free World. *Crack Cocaine: a short history*.
<http://www.drugfreeworld.org/drugfacts/crackcocaine/a-short-history.html>
(hämtad 2016-12-09)
- Nixon, Richard. *Remarks About an Intensified Program for Drug Abuse Prevention and Control*. June 17, 1971. Online by *The American Presidency Project*. <http://www.presidency.ucsb.edu/ws/?pid=3047> (hämtad 2016-11-25)
- Shaffer library of Drug Policy. *What is a narcotic drug?*
http://www.druglibrary.org/gh/what_is_a_narcotic.htm (hämtad 2016-12-03)
- Transnational Insitute. *The UN Drug Control Conventions*. October 2015
<https://www.tni.org/en/publication/the-un-drug-control-conventions#2> (hämtad 2016-12-13)
- UNODC:s hemsida <http://www.unodc.org/unodc/en/commissions/CND/>
(hämtad 2016-11-18)